

**Предложения от членовете на Тематична работна група за разработване на ПО
по версия 1.0. на „Програма за образование“ за програмен период 2021-2027 г.
от писмена процедура за неписъствено вземане на решение м. Септември 2020 г.**

Версия 1.0 „Програма за образование“ за програмен период 2021-2027 г.

№	Член на ТРГ	Коментари и предложение	Начин на отразяване във версия 1.0 на Програмата за образование
1.	<p>Национален статистически институт</p> <p>Свилен Кателиев /титуляр/</p>	<p>Изпратени бележки и предложения по проекта на програмата в режим за проследяване на промените;</p> <p>Предложения за прецизиране на системата от индикатори в програмата;</p> <p>Предлага се актуализиране на някои от статистическите данни в стратегическата част.</p>	<p>Предложенията са приети и отразени в проекта на програмата. Всички данни в стратегическата рамка на програмата са актуализирани, където са налични актуални данни. Съвместно със Световна банка (съгласно споразумение между Световна банка, МОН и ИА ОПНОИР) системата от индикатори е прецизирана.</p>
2.	<p>Министерство на регионалното развитие и благоустройството</p> <p>Ивайло Стоянов /заместник/</p>	<p>След преглед на предоставените материали за предстоящото заседание на ТРГ за разработване на Програма „Образование“ 2021-2027 (ПО), изразяваме следното становище по представения проект от страна на Министерство на регионалното развитие и благоустройството, УО на ОПРР:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Като общ коментар по проекта на програмата обръщаме внимание, че е необходим допълнителен преглед на всички предвидени за финансиране мерки в рамките на отделните приоритети и разширяване на вариантите за изпълнението им, като се предвиди изпълнение и чрез интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) за мерките, за които това е подходящо. Предложението ни е мотивирано от факта, че всички инфраструктурни мерки по Програма „Развитие на регионите“ 	<p>1. Не се приема. УО е извършил детайлен преглед и са идентифицирани конкретните групи дейности, подходящи за реализиране, чрез инструментите за интегрирано териториално развитие. Подходът е съобразен с основните принципи на образованието като национален</p>

		<p>2021-2027 (ПРР) ще се осъществяват чрез подходи и инструменти за интегрирано териториално развитие и следователно за мерки по ПО, които не са предвидени за изпълнение чрез интегриран териториален подход (напр. ИТИ) ще бъде изключително трудно да се осигури синергия с инфраструктурните мерки по ПРР. Моля да имате предвид, че коментарът не касае предвидения ресурс за изпълнение чрез ИТИ, а цели разширяване на обхвата на дейности и мерки в рамките на този ресурс в максимална степен. Необходимо е да се осигури възможност за реализация на проекти, инициирани „отдолу-нагоре“, които отговарят на секторната политика, с цел постигане на синергия и допълняемост между фондовете, предвид факта че инфраструктура се финансира основно със средства от ЕФРР, а финансирането по ПО е само от ЕСФ. В тази връзка и с оглед на дейностите, които се предвижда да се осъществяват чрез инструмента ИТИ по ПО, трябва да се има предвид, че през новия програмен период няма да бъде възможно изпълнението на интегрирани инфраструктурни проекти по ПРР с меки мерки в детски градини и висши училища по ПО, тъй като всички мерки по ПО, насочени към детски градини и висши училища, са предвидени за изпълнение извън ИТИ.</p> <p>Доколкото образованието е един от основните приоритети за новия програмен период, настояваме да бъдат преразгледаните мерките за подкрепа на ВУЗ, детски градини и училища, като се разшири възможността за подкрепа и чрез ИТИ. Обръщаме внимание, че инфраструктурните мерки не могат да бъдат изпълнявани самостоятелно, като добавената стойност на инвестициите и осезаемият ефект от тях за децата се проявяват именно при комбиниране на инфраструктурни и меки мерки в съответствие с картирането на нуждите в сектора, изготвено от Министерството на образованието и науката (МОН). Конкретен пример в тази посока е например обновяване със средства по ПРР на сградата на училище, идентифицирано в картата на МОН. При нужда от инвестиции за</p>	<p>приоритет, а именно единна държавна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование и равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;</p>
--	--	--	---

STEM в това училище финансирането би трябвало да се осигури от ПО. Като се има предвид обаче, че мярката по ПО не предвижда изпълнение чрез ИТИ, а ПРР се осъществява само на база месни приоритети по подхода отдолу-нагоре, може да се окаже, че финансирането по ПРР училище изобщо няма да получи средства от ПО за STEM. По този начин вместо да се осигури така необходимата допълняемост между програмите, се получава риск от финансиране на мерки „на парче“.

2. По отношение на предложените в проекта на програмата дейности, допустими за изпълнение чрез ИТИ, УО на ОПРР изразява подкрепата си със следните коментари и предложения по конкретните приоритети:

Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“

СЦ VI - насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност.

Съответни видове действия:

Групи дейности: Ограмотяване на възрастни, част Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv (стр.40)

Предложение:

1. Предлагаме да се редактира наименованието на документите за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие на регионите за планиране от ниво 2 в съответствие със Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г., както следва: думите „Регионалните схеми за пространствено развитие (РСПР) на районите от ниво NUTS 2“ да се заменят с думите:

2.1 Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.

„Интегрирани териториални стратегии за развитие “(ИТСП) на регионите за планиране от ниво 2“;

2. Следва да се има предвид, че съгласно ЗРР, ИТСП не се разработват от регионалните съвети за развитие, а се одобряват от тях. Необходима е корекция в тази посока.

СЦ VIII - насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани на трети държави и на маргинализирани общности, като например ромите, част Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv) стр.46

Групи дейности, които да бъдат реализирани чрез ВОМР и ИТИ:

- Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез използване на подхода на Водено от общностите местно развитие (ВОМР).

- Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията (да бъдат реализирани чрез ИТИ).

Коментар:

Подкрепяме предложените дейности, които се предвижда да бъдат реализирани чрез ИТИ, като същевременно бихме желали да получим по-голяма яснота за методологията на програмиране на инструмента ВОМР, в т.ч. начина, по който ще се изпълнява, участващите програми и фондове, предвидено финансиране и т.н.

2.2 Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.

Приема се по принцип. В Министерство на земеделието, храните и горите е създадена Работна група за подготовка на многофондовото прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР) за периода 2021-2027 г. Очаква се да се разработят единни правила за прилагане на многофондовите стратегии по подхода ВОМР за периода 2021-2027 г., които да

Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“

СЦ IV - Подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения, част Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти — член 17, параграф 3, буква г), подточка iv), (стр.72)

Развитие на дуалната система на обучение:

Предложение:

1. Предлагаме да се редактира наименованието на документите за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие за регионите за планиране от ниво 2 в съответствие със Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г., както следва: думите „Регионалните схеми за пространствено развитие (РСРР) на районите от ниво NUTS 2“ да се заменят с думите: „Интегрирани териториални стратегии за развитие “(ИТСР) на регионите за планиране от ниво 2;

2. В рамките на Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, по СЦ IV са предвидени за изпълнение общо осем групи дейности. В поле „Специфични целеви територии, включително планираното използване на териториални инструменти“ на т. 2.1.3 от програмата е посочено, че само група дейности 4 „Развитие на дуалната система на обучение“ ще се осъществяват чрез инструмента ИТИ. Същевременно в Таблица 6: „Измерение 3 – Териториален механизъм за изпълнение и териториална насоченост“ всички средства по приоритета са разпределени по код 17 „ИТИ: Други видове целеви територии“. В таблицата следва да се посочат само средствата, които ще се използват за изпълнение на

залегнат в програмите, финансиращи подхода до 15.10.2020 г.

Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.

Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.

		<p>териториални подходи. Необходима е корекция в таблицата.</p> <p>3. В поле „Съответни видове действия“ на т. 2.2.1.1 на същата специфична цел за група дейности 3 „Създаване на Центрове за високи постижения в ПОО“ е посочено „Операцията ще се изпълнява в синергия с инфраструктурните мерки за модернизация на определените центрове по линия на инструмента за възстановяване и ПРР“ (стр. 67). Необходимо е да се изясни по какъв начин се предвижда осигуряването на синергия с инфраструктурните мерки по ПРР, като се има предвид, че всички мерки по ПРР 2021-2027 на територията на градските общини извън десетте най-големи (Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград), ще се изпълняват чрез подхода „отдолу-нагоре“ и инструмента ИТИ, а за територията на десетте големи общини също се предвижда прилагане на интегриран териториален подход с идентифициране на проекти „отдолу-нагоре“.</p>	<p>Приема се по принцип. В случай на идентифицирани нужди за подобряване на образователна инфраструктура на териториално ниво, същата би следвало да бъде включена в интегрираните планове за 10-те големи общини по Приоритет 1 на Програмата за развитие на регионите, както и в концепциите, които ще се разработват в рамките на Приоритет 2 на Програмата за развитие на регионите чрез подхода ИТИ. Центровете за високи постижения, ще бъдат стратегически определени на национално ниво.</p>
3.	<p>Министерство на образованието и науката, направление „Висше образование“</p> <p>д-р Ивана Радонова /титulary/</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Изпратени бележки и предложения по проекта на програмата в режим за проследяване на промените; • Обръща се внимание, че част от предвидените дейности, свързани с дуалното обучение, вече са извършени по проект на EDU-LAB (финансиран по Програмата за трансгранично сътрудничество „Дунав“ 2014-2020 г.), поради което е необходимо да се преосмисли подходът и да се наблегне на надграждане на вече постигнатите резултати; • Да се има предвид, че дуалното обучение не е приложимо за всички специалности в системата на висшето образование; 	<p>Предложенията са приети и отразени в проекта на програмата.</p>
4.	<p>Министерството на образованието и науката,</p>	<p>По Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“, операция: 1. Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни</p>	<p>Не се приема. Здравните услуги не са в обхвата на Програмата за образование. По Приоритет 1 на програмата са включени дейности, свързани с разработване и прилагане</p>

<p>Дирекция „Управление и изпълнение на проекти“</p> <p>Гергана Станчева /резервен член/</p>	<p>барииери в дейност: 1.1. Осигуряване на транспорт, хранене, и ученическо общежитие да се добави и „здравни услуги“</p>	<p>на съвременни програми, свързани със здравето образование, здравословното хранене, грижа за здравето, първа долекарска помощ и др. С оглед на демаркацията и допълняемостта здравните услуги попадат в обхвата на Програма развитие на човешките ресурси.</p>
<p>5. Национално сдружение на общините в Република България</p>	<p>Подкрепят версия 1.0 на „Програма за образование“ със следните коментари и бележки:</p> <p>По I. Програмна стратегия</p> <ol style="list-style-type: none">1. Сходно с работния вариант на предходната ОП НО за периода 2021-2027 г., положително трябва да се оцени много добре структурираната и обоснована програмна стратегия. По подходящ и удачен начин, вкл. с отразяване на препоръките ни по варианта на ОПНО, са описани приноса на сегашната ОПНОИР към бъдещата Програма за образование; констатации от Доклада на ЕК за България 2020 г. които тя ще адресира; допълняемостта с планираните интервенции по Националния план за възстановяване и устойчивост и инициативата React-EK; научените уроци от пандемията, предизвикана от COVID-19; междуременно предприетите мерки на национално ниво за увеличаване броя на местата в детските градини и др.2. В частта анализ на предучилищното и училищното образование, е включена информация с данни по райони за планиране, касаеща висшето образование. Същата е налична и в частта, анализираща висшето образование. В тази връзка е подходящо текстовете в двете части да се прецизират.3. Удачно е допълването в тази част на програмата и с информация за прилагане на системен подход и подходи отдолу нагоре и научени уроци.	<p>1. Приема се за информация.</p> <p>2. Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.</p> <p>3. Не се приема. В Програмната стратегия има отделна секция, в която е описана по-детайлна информация за прилагането на системния подход и за научените</p>

4. Отново препоръчваме с оглед осигуряване гъвкавост на бъдещата програма, окрупняване на формулирани мерки върху които тя ще се фокусира (стр. 19 и 20). Същите са както много на брой (общо 13), така и твърде детайлизирани и дори повтарящи формулирани операции по отделните приоритети.

II. Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“:

1. Разписаните твърде детайлни мерки по дейността „Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование“ и „Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование“ са идентични. В тази връзка ще е подходящо същите да се окрупнят в една дейност обхващаща както предучилищното, така и училищното образование. Коментарът е валиден и за останалите дейности, както по този приоритет, така и по останалите включени в обхвата на бъдещата програма.

уроци. Прилагането на подходите за изпълнение са посочени след всяка група дейности в отделните приоритети.

- 4. Приема се по принцип.** Разписването на детайлни дейности към всяка операция е с оглед по-голяма яснота, както за тематичната работна група, така и в процеса на обсъждане и преговори с Европейската комисия. Предвид, че в следствие Програмата следва да бъде въведена в системата SFC и там ще има ограничение на символите при финалното съгласуване на програмата ще се извърши окрупняване на дейностите.

II.

- 1. Приема се по принцип.** Разписването на детайлни дейности към всяка операция е с оглед по-голяма яснота, както за тематичната работна група, така и в процеса на обсъждане и преговори с Европейската комисия. Предвид, че в следствие Програмата следва да бъде въведена в системата SFC и там ще има ограничение на символите при финалното съгласуване на

		<p>2. По отношение предвижданата дейност „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“ да се реализира чрез подхода на Водено от общностите местно развитие, обръщаме внимание, че използването на такъв не е предвидено в работния проект на Споразумението за партньорство за периода 2021-2027 г. С оглед на това е препоръчително, в комуникация с ЦКЗ, да се уточни прилагането на цитирания подход.</p> <p>III. Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“:</p> <p>1. По отношение на безспорно иновативната идея за превръщането на някои от съществуващите професионални гимназии в центрове за високи постижения, в синергия с инфраструктури мерки за модернизация на определени центрове по линия 2021-2027 г., следва да се има предвид че във втория работен вариант на ПРР (одобрен от ТРГ за подготовка ѝ в началото на м. септември) не се предвижда реализация на подобна дейност.</p> <p>В заключение отново изразяваме готовността си до окончателното финализиране на текстовете на бъдещата програма, активно да допринасяме за подготовката ѝ.</p>	<p>програмата ще се извърши окрупняване на дейностите.</p> <p>2. Приема се. Допълнено е в проекта на Споразумението за партньорство за периода 2021-2027 г.</p> <p>III.</p> <p>1. Приема се по принцип. В случай на идентифицирани нужди за подобряване на образователна инфраструктура на териториално ниво, същата би следвало да бъде включена в интегрираните планове за общините – 10-те големи общини по Приоритет 1 на Програмата за развитие на регионите, както и в концепциите, които ще се разработват в рамките на Приоритет 2 на Програмата за развитие на регионите чрез подхода ИТИ. Центровете за високи постижения, ще бъдат стратегически определени на национално ниво.</p>
6.	Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“	ДАБДП счита че темата <i>безопасност на движението по пътищата</i> е идентифицирана и застъпена коректно в последната версия на предложената в изпратения Образец V. Програма „Образование“.	Приема се за сведение.

	<p>д-р Милен Марков /резервен член/</p>		
<p>7.</p>	<p>Общо становище от Съвета на ректорите на висшите училища в Република България и Селскостопанска академия</p> <p>чл. кор. проф. дхн Константин Хаджииванов-БАН /титуляр/ д-р Николай Янев – Съвет на ректорите на висшите училища в Република България /резервен член/ доц. дбн Анелия Янчева – Селскостопанска академия /резервен член/ проф. дмн Галя Ангелова –БАН /резервен член/ проф. дсн Пепка Бояджиева-БАН</p>	<p>Представят следното становище:</p> <ol style="list-style-type: none"> Като слабост на предложения комплекс от мерки се отчита отсъствието на разбиране, че спецификата на висшето образование е в извършването на научна дейност (освен преподаването). Затова значителна част от обучението следва да се базира на и да протича в процеса на научна дейност на преподавателите и съвместно със студентите. <p>Възможното решение тук включва:</p> <p>В Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“ да се обособи отделна точка „Обучение чрез включване на повече студенти и всички докторанти в реални научни изследвания“:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изследване и развитие на нагласите на студентите за занимание с научна работа. Подобряване на квалификацията и уменията на преподавателите и академичния състав във висшето образование за извършване на научни изследвания. Подобряване на условията за провеждане на научна работа във висшите училища. Организиране на конкурсни сесии за научни проекти, в които участват студенти и докторанти. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации и стипендии за научни постижения (настоящата 6.3). <ol style="list-style-type: none"> На стр 66 (Приоритет 3), се предвижда „5. Преход към дуално образование във висшето образование“. Създава се впечатление, че се очаква цялото висше образование да премине към дуално обучение. Смятаме, че подобен преход нито е възможен, нито е желателен, поради по-широката 	<p>След проведената дискусия в рамките на писмената процедура, проведена на 01.10.2020 г. се получи допълнено становище с конкретизирани предложения/текстове, които са обсъдени и отразени в проекта на ПО.</p> <p>(виж т. 8)</p>

<p>/резервен член/</p>	<p>социална мисия и роля на висшето образование и спецификата на различните специалности. Предлагаме точката да се редактира по следния начин: „5. Въвеждане на форми на дуално обучение във висшето образование“.</p> <p>Предлагаме също 6.5 „Въвеждане на дуалното обучение във висшето образование и на други форми за съвместно обучение (инкубатори, летни школи, кариерни събития и др.) между ВУ и работодателите. Обучения за преподаватели и наставници“ да се редактира и да се премести от т. 6 в т. 5, която е посветена именно на дуалното обучение.</p> <p>3. Текстът на обосновката на Програмата се нуждае от внимателна редакция.</p> <p>В него се срещат:</p> <ul style="list-style-type: none">• Цитирани са различни данни за един и същи социален проблем, без да се правят необходимите уточнения за възрастовите групи, за които се отнасят – например на стр. 13 е посочено, че „през 2018 г. 24,9% от населението в трудоспособна възраст е с висше образование“, докато на стр. 6 се отбелязва, че „през 2018 28,2% от населението е с висше образование“.• Срещат се необосновани повторения – например на стр. 11 се посочва че „равнището на заетост на наскоро завършилите ПОО (64.2%) е с 10.8 процентни пункта под средното за ЕС“ и на стр. 12 отново се дискутира този проблем като се цитира европейски доклад, според който „процентът на заетост на наскоро завършилите ПОО е нараснал значително през 2018 г. (66,4% в сравнение с 2017 г. (59,1%), въпреки това през 2018 г. той е значително под средната стойност за ЕС от 79,5%“.• Навсякъде, където се цитират проценти, следва да се уточни дали те се отнасят за цялото население, за населението в трудоспособна възраст, или само за определена възрастова група.	
------------------------	--	--

4. В мотивировките и обясненията на програма „Образование” се цитират негативни явления и събрани данни за средното образование (процент ученици преждевременно напуснали училище, ученици в селски райони, в неравностойно положение и т.н.). При това липсва аналитична статистика как произвежданите от висшето образование кадри се реализират на пазара на труда например за последните 2 десетилетия.

В Приоритет 3, т. 6.1 стр. 68 се предлага „Осигуряване на системи за проследяване на завършилите във висшите училища, на ниво висше училище“. От текста не става ясно дали са правени достъпни проучвания от този вид (напр. по линия на рейтинговата система на ВО)? В този контекст се очертава нуждата от задълбочено изследване на професионалната реализация за представително дълъг период и от оценка ефективността

на подготовка на кадрите от различните университети за различните специалности/професии. Такава оценка за състоянието в системата е задължително условие за адекватността на последващите мерки. Оценката би показала и специфичните области, в които липсват квалифицирани кадри, и именно в тези области следва да се насочват дейностите в Приоритет 3, например подпомагане на съвместните програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите. Така ще се постигне фокусиране на финансирането.

5. С оглед на значимостта на редица високотехнологичните професии за ръста на brutния вътрешен продукт (ИКТ, автомобилна промишленост и др., които не са изрично фиксирани в стратегически документи) е логично включването на „прицелени” към тях мерки. Възможно е, например, да се извърши приоритизация в самия текст на оперативната програма, Приоритет 3, т. 7.9. „Осъществяване на съвместни програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите за квалификация и преквалификация като основно средство за адаптиране към променящите се

изисквания на пазара на труда”: „Осъществяване на съвместни програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите за квалификация и преквалификация като основно средство за адаптиране към променящите се изисквания на пазара на труда и динамиката на високотехнологичните професии”.

6. По отношение на инвестициите в докторантски (постдокторантски) стипендии (с по-голям размер), неотложна става нуждата от минимизиране загубите от изтичане на кадри. Възможно решение тук е ангажимент в текста на приоритет III, т. 6.3. Същата точка – „6.3. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации и стипендии за научни постижения” е записана твърде общо в рамките на тема 6 (Професионално ориентиране на студентите чрез практики). Нужни са допълнителни пояснения. Дали ще се финансират специализации към други организации – мобилност във фирми? Или ще се отпускат стипендии за научни постижения с приложни резултати?
7. Текстът на Приоритет 3 има нужда от дребни технически корекции, например да се изтрие „(асесмънт центрове)“ в точка 7.1 на стр. 69.
8. Следва да се преразгледат предложените стойности на индикаторите на програмата, по конкретно:
 - Броят на планираните студентски практики за периода до 2029 г. е 33 287. За сравнения в сега действащата оперативна програма, целевата стойност е 90 000. Не е ясно какво налага подобно драстично намаляване.
 - В приоритет 3, т. 7.5. е заложено създаването на „чуждоезикови учебни програми”. Това понятие не бива да се смесва със “съвместните програми с чужди висши училища”, които се отчитат като индикатор. Освен това, планираните резултати (24+10) по този са силно занижени за мащабите на системата за висше образование (за сравнение към момента

Софийският университет поддържа аналогичен брой съвместни програми). Занижен е и броят на студентите (1000 души), участващи в тях. От текста не става ясно правят ли се разграничения между „чуждоезикови програми”, проведени съвместно с чужди ВУ и „чуждоезикови програми”, които се осъществяват без включването на чужди партньори.

- Нисък е и броят на университетите, приели дуална форма на обучение. От една страна тази мярка е обоснована като важна политическа цел, от друга – целевите стойности са под 1 на годишна база. По-логична стойност би била 7 (в съответствие с продължителността на програмата) - с ясен ангажимент за ежегодно разширяване на обхвата на дуалното обучение.

9. С оглед на планираните мерки за насърчаване на мобилността, Оперативната програма е удачна възможност да бъдат създадени механизми за автоматично/облекчено признаване на дипломите на ученици/студенти то страните ЕС(+Г24). Признаването на кредитите по Еразъм е факт, следователно липсват сериозни аргументи срещу

опростяване на процедурите по признаване завършени степени. Снемането на административното бреме е един от факторите за по-оживена мобилност.

10. Администрацията на управляващия орган следва сериозно да обмисли възможността за създаване на нов тип докторантура, която не е базирана на държавна поръчка, а е построена на проектен принцип. Тя няма да замести съществуващите, но ще ги допълни. От друга страна докторантът ще получи възможност да управлява отговорно ресурс за литература, консумативи, изследователски пътувания - нужда, която в момента няма покритие.

11. Не е предвидено пълноценно използване на водещите центрове в страната за повишаване на нивото на обучение. Специализацията на студенти и докторанти е възможна и в България: от по-слабо-развити региони във водещи национални

		<p>институции. Освен с икономическата си ефективност подобно решение ще допринесе и за установяване на дългосрочни сътрудничества между научните организации. В конкретните текстове могат да бъдат направени следните промени:</p> <p>„6.3. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации и стипендии за научни постижения”. да стане:</p> <p>„6.3. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации в страната и чужбина, както и стипендии за научни постижения” „1.5. Професионално развитие на преподаватели, докторанти, постдокторанти, специализанти, изследователи и учени, чрез краткосрочни специализации в чужбина и участие в специализирани международни форуми.” да стане: „1.5. Професионално развитие на преподаватели, докторанти, постдокторанти, специализанти, изследователи и учени, чрез краткосрочни специализации в страната и чужбина, както и участие в специализирани международни форуми.”</p> <p>12. Целевата група на постдокторантите е спомената на няколко места в текста.</p> <p>Липсват обаче конкретни мерки, насочени към нея. Решение в тази посока е включването в Приоритет 3, стр. 80 „Продължаващо обучение на академичния състав във висшите училища и обучение на изследователите”:</p> <p>на мярката:</p> <p>„Стимулиране на постдокторантски програми за повишаване на квалификацията, които да се осъществяват във водещи в научно отношение ВУ и научни институти. Насърчаване на участието в тези програми на доктори, реализирани в бизнеса.”</p> <p>13. Доминираща черта в дизайна на Програма Образование е фокусирането върху „предефинирани мерки” - инициативата на</p>	
--	--	--	--

		<p>ниво бенефициенти е силно ограничена. Предложените политики на практика могат да се осъществят чрез директно предоставяне. Често обаче тези „генерални политически интервенции” рискуват да оставят без отговор проблеми, които са важни и очевидни за различни академични/научни общности формиращи както на регионален или организационен принцип (по институции, по градове), така и по специалности (казано накратко: проблемите на медиците са различни от тези на физиците). В тази връзка препоръчително е да се даде възможност висшите училища и научните организации да разходват средства по програмата под формата на „грантове”, за научни постижения на лица и колективи, с възможност за реализация на проектни идеи в истинския смисъл на думата - за разработки, потребности и постижения, които са обосновани от научна експертиза и реална нужда, не от политически документи. Като конкретни примери могат да бъдат посочени потребностите на публикуващи да заплащат такси за „открит достъп” до техните статии, да адаптират текстове за чуждоезикови публикации, да бъдат поддържани и развивани връзките с българската научна диаспора зад граница, да бъдат стимулирани и подкрепени в реинтеграцията си конкретни научни „възвръщеници”, които по ред причини обмислят да продължат кариерата си в България и др. Списъкът с подобни възможности е отворен и няма как да бъде изчерпан в рамките на планирането. Затова съществена би била ползата от залагане на гъвкави мерки като финансиране на конкурси по отворени теми в приоритетни области и др.</p>	
8.	<p>Общо становище от Съвета на ректорите на висшите училища в Република България</p> <p>чл. кор. проф. дхн Константин Хаджииванов-БАН</p>	<p>Описание на предложените промени:</p> <ol style="list-style-type: none">1. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 69, се добавя нова точка7. „Обучение на студенти чрез включване в изследователска работа“ със съответни подточки.	<p>Предложенията са приети и отразени в проекта на програмата.</p>

<p>/титуляр/ д-р Николай Янев – Съвет на ректорите на висшите училища в Република България /резервен член/ проф. дсн Пепка Бояджиева- БАН /резервен член/</p>	<p>7.1. Изследване и развитие на нагласите на студентите за занимание с научна работа.</p> <p>7.2. Подобряване на квалификацията и уменията на преподавателите и академичния състав във висшето образование за извършване на научни изследвания и за стимулиране на студентите да се занимават с научни изследвания.</p> <p>7.3. Подобряване на условията за провеждане на научни изследвания във висшите училища от студентите.</p> <p>7.4. Организиране на конкурсни сесии за научни проекти, в които водещи са студенти и докторанти.</p> <p>7.5. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации и стипендии за научни постижения</p> <p>2. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, „Преход към дуално образование...“, стр. 68, се редактира на „Въвеждане на форми на дуално образование във висшето образование“.</p> <p>3. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, т. 6.5. „Въвеждане на дуалното обучение във висшето образование и на други форми за съвместно обучение (инкубатори, летни школи, кариерни събития и др.) между ВУ и работодателите. Обучения за преподаватели и наставници“ се премества в 5. Въвеждане на форми на дуално образование във висшето образование“.</p> <p>4. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 71, т. 8.9. „Осъществяване на съвместни програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите за квалификация и преквалификация като основно средство за адаптиране към променящите се изисквания на пазара на труда“ се прецизира по следния начин: „Осъществяване на съвместни програми за продължаващо обучение между ВУ и работодателите за</p>	
---	---	--

квалификация и преквалификация като основно средство за адаптиране към променящите се изисквания на пазара на труда и динамиката на високотехнологичните професии”.

5. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 68, текстът на т. 6.3. се прецизира по следния начин: „6.3. Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации във висши училища и фирми в страната и чужбина и стипендии за научни постижения“.
6. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 70, изразът в т. 8.1. „асесмънт центрове“ се изтрива или заменя с адекватно българско съответствие.
7. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 70, текстът на т. 8.5. „създаване на чуждоезикови програми“ се допълва и редактира: „Създаване на учебни програми на чужд език в българските висши училища, насочени към привличане на чуждестранни студенти“.
8. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 70, текстът на т. 8.6. „Разширяване на международното сътрудничество...“ се редактира по следния начин: „Разширяване на международното сътрудничество и на академичните партньорства с чуждестранни висши училища и участие в университетски мрежи. Създаване на съвместни образователни програми между български и чуждестранни висши училища, както и на нови форми на образователен обмен в рамките на европейското сътрудничество и издаване на общи/двойни/съвместни дипломи. Въвеждане на системи за признаване на кредити, получени в чуждестранни висши училища и механизми за **облекчено признаване на дипломи**“.

9. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 68 се добавя нова точка 6.4. Създаване на условия за развитие на студенти, докторанти и изследователи от направления, определени като приоритетни в национални и европейски стратегически документи чрез предоставяне на индивидуални грантове на проектен принцип по ред и условия определени от висшите училища
10. В приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“, раздел „Съответни видове действия“, стр. 68 се добавя нова точка 6.4.
11. На стр. 81 в раздел „Продължаващо обучение на академичния състав във висшите училища и обучение на изследователите, в т.ч.:...“ се прави следната редакция в т. 1.5: „Професионално развитие на преподаватели, докторанти, постдокторанти, специализанти, изследователи и учени, чрез краткосрочни специализации в страната и чужбина, както и участие в специализирани международни форуми.“
12. На стр. 81 в раздел „Продължаващо обучение на академичния състав във висшите училища и обучение на изследователите, в т.ч.:...“ се добавя точка 1.6.: Стимулиране на постдокторантски програми за повишаване на квалификацията, които да се осъществяват във водещи в научно отношение ВУ и научни институти. Насърчаване на участието в тези програми на доктори, реализирани в бизнеса.
13. Редакционни промени:
 - На стр. 11, 18, 21, 23, 63 и 64 „бизнес“ се заменя с „пазар на труда“,
 - На стр. 65 и 68 „нуждите на пазара на труда“ се заменят с „актуалните и перспективните потребности на пазара на труда“.

		<ul style="list-style-type: none"> • На стр. 64, т. 2.8. „Ранно кариерно и професионално ориентиране към професии, характерни за тенденциите в развитието на регионалната икономика“, текстът се разширява: „с участието на представители на бизнеса, държавни, обществени и неправителствени организации“; • На стр. 65, т. 3.3. текстът се разширява: „Създаване на партньорства между бизнеса, държавни, обществени и неправителствени организации и образованието за: стажове, практики, споделяне на оборудване, обмен на персонал и учители между компаниите и центровете за високи постижения в ПОО“; 	
<p>9.</p>	<p>Фонд на фондовете (Фонд мениджър на Финансовите инструменти в България)</p> <p>Кремена Григорова- /титуляр/</p>	<p>В настоящата версия на програмата, подкрепата чрез финансови инструменти е изключена изцяло, като в съответните полета за всеки от трите приоритета е записано „неприложимо“.</p> <p>ФМФИБ не подкрепя подобен подход и предлага по Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“ на Програмата за образование, под СЦ IV Подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения да бъде включен текст със следното съдържание:</p> <p>„Действията, които ще бъдат осъществени чрез финансови инструменти, както и формата и размера на подкрепа чрез финансови инструменти необходими за постигане на специфичната цел по настоящия приоритет ще бъдат по-конкретно определени след приключване на ex ante оценката за подкрепата чрез финансови инструменти. Резултатите от ex ante оценката могат да доведат до изменения в Таблица 5 „Измерение 2 — Форма на финансиране“.</p> <p>Съгласно проекта на Регламент за общоприложимите разпоредби за периода 2021-2027, подкрепата чрез финансови инструменти следва да се базира на предварителна оценка, която да предложи размер на</p>	<p>Приема се по принцип. Към момента се изготвя Предварителна оценка за прилагане на финансови инструменти по Програмата за образование за периода 2021-2027 г. След приключването на оценката, съобразно направените препоръки в доклада за дейностите, които е удачно да бъдат подкрепени чрез финансови инструменти, УО ще ги вземе предвид за включване в ПО.</p>

средствата от съответната програма за ФИ, финансови продукти, лостов ефект и т.н.

В проекта на Предварителната оценка за финансови инструменти, разработван в момента, за сектор „Образование“, по Приоритет „2 „Подобряване на връзката на образованието с пазара на труда“ на Програма за образование, за предвидените дейности е записано, че “са налице такива с потенциал да генерират приходи или икономии, съответно за които се очаква да бъдат финансово жизнеспособни, както следва:

- Развитие на дуалната система на обучение, в т.ч.
 - Допълнителна професионална подготовка;
 - Доставка на специализирано оборудване.
- Кариерно ориентиране на студентите и професионална подготовка, в т.ч.
 - Насърчаване на научната дейност на студентите и докторантите, чрез осигуряване на специализации и стипендии за научни постижения;
 - Насърчаване на иновациите и предприемачеството във висшите училища в условията на дигиталната икономика, в т.ч. подкрепа за стартиращи предприятия на студенти и докторанти;
 - Организиране на партньорства между висшите училища и работодателите за дуално обучение във висшето образование.
- Студентски кредити.

Предварителната оценка провижда да бъдат прегледани и анализирани подходящи форми на финансиране чрез финансови инструменти на изследваните действия в рамките на съответните приоритети на Програмата и да бъдат предложени най-подходящите форми на финансиране, чрез изследване на „добри практики“, както в страната, така и в други държави-членки на ЕС.

В тази връзка, ФМФИБ счита за необосновано изключване на подкрепата чрез финансови инструменти за сектор Образование в настоящата версия на Програмата като се позовава на следното:

- към момента процесът по разработване на ex ante оценката все още не е приключил, а проектът на предварителна оценка не изключва подкрепа с ФИ;
- съгласно НПР България 2030, увеличаване на съгласуваност между потребностите на бизнеса и обществото и учебните планове и програми във висшето и в професионалното образование и обучение, ще стане ключов аспект на политиките, предвидени са жизнеспособни дейности, които могат да бъдат финансирани с ФИ;
- препоръките на ЕК са за нарастване дела на средствата за подпомагане с ФИ.

Аналогична позиция ФМФИБ е изразявал във връзка с предходни версии на ОПНОИР, преди обособяване на самостоятелна програма за образование.

В тази връзка считаме, че подкрепата с финансови инструменти е удачна форма на финансиране по Програма за образование и предлагаме:

По Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“ на Програмата за образование, под СЦ IV Подобряване на качеството, ефективността и съответствието на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда в подкрепа на придобиването на ключови умения, включително цифрови умения, в текстово поле „Планирано използване на финансовите инструменти“, текстът „неприложимо“ да бъде заменен с текста, цитиран по-горе.

По данни на НСИ за учебната 2019/2020 г. в български частни и държавни училища се обучават 220 168 студенти, от които 16 822 - чуждестранни студенти. Данните сочат устойчив дял на студентите избрали да учат в чужбина, докато броят на зрелостниците, избрали да

следват в България запазва тенденцията за намаляване (за учебната 2019/2020 година, броят им е намалял с 1.9 % спрямо предходната).

По информация от проект "Световно образование", през 2019 година около 15 % от завършилите средно образование продължават в чуждестранни университети. Според различни източници броят на българските студенти в чужбина варира около 30 000. Според доклада на Европейската комисия Education and Training Monitor 2019 "броят на студентите от чужбина в България се увеличава, но недостатъчно, за да компенсира големия брой българи, които учат в чужбина".

Данните от проекта на предварителната оценка сочат, че държавните разходи за образование остават ниски (3.4% от БВП) и в рамките на ЕС единствено Румъния (3.4% от БВП) отделя сходен дял разходи за образование. Постигането на националната цел за 2020 г. от 36% дял на завършилите висше образование във възрастовата група 30-34 г. е предизвикателство и изисква допълнителни целенасочени усилия, като въпреки наблюдаваната позитивна тенденция в динамиката на този показател, достигнатата през 2017 г. стойност възлиза на едва 33.7%, като се наблюдават значителни различия по NUTS 2 региони.

В същото време в „Социално-икономически анализ на районите в Република България“, юли 2019 г. е констатирано, че броят на обучаващите се в университетите и колежите студенти намалява, поради демографските фактори, спадащото качество на университетското образование и предпочитанието на младежите да учат в чужбина.

Кредитирането на студенти и докторанти е предизвикателна форма на подкрепа в сектор „Образование“, като кредитирането се извършва в съответствие с разпоредбите на Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). Въпреки наблюдаваното намаляване на броя на кредитите, тази форма на подкрепа дава възможност на част от зрелостниците да продължат образованието си и да останат в България. Условиата по кредитиране в България и тези в други европейски държави са несъпоставими. Желанието на част от българските младежи да се обучават в чужбина, до голяма степен е

		<p>продиктувано и от по-благоприятните условия, в т.ч. и по кредити, които се предлагат зад граница, поради което считаме, че разработване на успешен модел за кредитиране би мотивирал младите българи да изберат България като място да получат качествено образование и професионална реализация. Предвид горното, считаме за необходимо финансовите инструменти да не бъдат изключвани като възможна форма на подкрепа по Програмата, а да се изчака финализирането на предварителната оценка за финансови инструменти.</p>	
<p>10.</p>	<p>Група организации, работещи в сферата на социалното включване и интегрирането на маргинализираните групи</p> <p>Деян Колев Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“ / титуляр/</p>	<p>Изразяваме удовлетвореност и за това, че някои от основните предложения които нашата група изразяваше в процеса до този момент, вече са включени в представения работен вариант на Програма Образование. Включването на специфична цел 8, обвързването на приоритет 1 не само с приобщаващо образование, но и с образователната интеграция, предоставянето на възможност стратегическите проекти да се изпълняват не само от МОН дава надеждата, че програма Образование отговори на реалните нужди, пред които е изправена българската образователна система.</p> <p>В същото време има важни детайли, които трябва да бъдат застъпени, за да може това да се случи. Към този момент те не са заложиени в програмата, поради което ги предлагаме:</p> <p>1. Таблица 1, с. 25 обосновката на специфична цел 8 да бъде допълнена с</p> <p>„според проучването на FRA EU-MIDIS II 60% от ромските деца се обучават в класна стая само с ромски ученици или с преобладаващ брой ромски ученици. Това се случва не само в селските райони, но и в големите градове, в които функционират де факто сегрегирани училища.</p> <p>- Ограничена застъпеност на интеркултурното образование”</p>	<p>1. Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.</p>

2. Приоритет 1, специфична цел 5, дейност 1.5 „Целенасочени информационни дейности и работа с родители за разясняване ползите от образование и задълженията за включване в предучилищно и задължително училищно образование” да бъде допълнена с “включително чрез ангажиране на работещи в общността неправителствени организации”

Липсата на системно включване на гражданските организации в дейността на екипите по механизма за обхват е един от важните фактори, ограничаващи ефективността на механизма. Необходимо е този пропуск да бъде наваксан.

3. Приоритет 1, специфична цел 5, дейностите по операция Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование да бъдат допълнени с нова дейност „2.13. Назначаване на образователни медиатори”

По проект Активно приобщаване в настоящия програмен период бяха назначени образователни медиатори, които осъществяват изключително необходимата дейност за връзка с местната родителска общност. Необходимо е това да бъде продължено и през новия програмен период.

4. Приоритет 1, специфична цел 5, дейностите по операция Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование да бъдат допълнени с нова дейност „3.11. Назначаване на образователни медиатори”

По проект Подкрепа за успех в настоящия програмен период бяха назначени стотици образователни медиатори, които осъществяват изключително необходимата дейност за връзка с местната родителска общност. Нуждата от медиаторите станал особено очевидно по време на дистанционното обучение, когато те бяха единствената връзка до децата без устройства. Необходимо е назначаването на

2. Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.

Предложения 3 и 4 са приети и отразени в проекта на програмата.

образователните медиатори да бъде продължено и през новия програмен период

5 . По приоритет 1, специфична цел 8, предлагаме предвидените три операции да бъдат допълнени с две други, които да се осъществяват на национално ниво чрез процедура за конкурентен подбор на проекти

5.1. Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система. Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност: иновативна операция осъществявана от училища и детски градини в партньорство с неправителствени организации с доказана експертиза в сферата. Операцията следва да включва дейности като

- Класни и извънкласни дейности за въвеждане на интеркултурно образование и образование за толерантност

- провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност

- създаване на благоприятна мултикултурна среда: съвместни дейности между училища и ДГ, получаващи средства по чл. 52 а и 52б от Наредба за финансирането и училища и ДГ, в които няма концентрация на уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др.

Посочената операция следва да апробира иновативни подходи за формиране на толерантност и запазване на етническата идентичност на децата и учениците въвеждане на нови форми на интеркултурно образование;

5.2. Насърчаване участието на родителите в образователния процес: иновативна операция, допълваща средствата за работа с уязвими групи по чл 52а от наредбата за финансирането. Целта на операцията е да допълни ефекта от допълнителните средства по чл. 52 а и 52б от

5. Предложението се приема частично.

Следва да се има предвид, че в раздел 2.1.1.1. Намеса на фондовете се описват съответните видове действия, а не конкретни операции.

Предлаганите дейности за работа с родители и междуучилищни дейности са хоризонтални и са отразени в съответните групи дейности в СЦ viii.

В допълнение, за засилване на въздействието на дейностите, насочени към образователната интеграция на деца и ученици от уязвими групи в Приоритет 1 по СЦ viii е добавена нова група дейности „Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт“, които ще се изпълняват на национално ниво и в които са включени предложените дейности, както и дейности действащите споразумения от 2018, 2019 и 2020 г. между министъра на образованието и министъра на културата за сътрудничество в предучилищното и училищното образование.

		<p>Наредба за финансирането за развитие на училищата и ДГ, интегриращи уязвими групи чрез:</p> <ul style="list-style-type: none">- подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения / тренинги на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им,- обучения и супервизия на наетите образователни медиатори,- организиране на доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище и др.;- въвеждане на образователни иновации: вкл. обмен на ноу-хау между училищата, обменни визити, материали и др. <p>6. По специфични цели 8 и 5 да бъде включена и целева група „малцинства / роми”.</p> <p>Прави впечатление целенасоченото пропускане на думата роми от целевите групи по всички специфични цели. Това е необосновано с оглед на необходимостта ромите да бъдат включени като една от основните целеви групи по програмата.</p>	<p>Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.</p>
11.	Министерство на младежта и спорта Илиана Христова /резервен член/	<p>Министерството на младежта и спорта изразява подкрепа за първия проект на „Програма за образование“ за програмен период 2021-2027, като отбелязваме, че предложенията на ММС са залегнали в планираните дейности по Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“ и Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“.</p> <p>Считаме, че в Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“ следва да намери място и възможността за развитие на двойна кариера на спортистите, предвид че по този приоритет ще бъдат подкрепяни дейности за развитие на дуалната система на обучение и прехода към дуално образование във висшето образование</p> <p>Създаването на условия за развитие на двойна кариера, както за елитните спортисти, така и за треньорските кадри е едно от</p>	<p>След проведената дискусия в рамките на писмената процедура, проведена на 01.10.2020 г. се получи допълнено становище с конкретизирани предложения/текстове, които са обсъдени и отразени в проекта на ПО.</p> <p>(виж т. 12)</p>

приоритетните направления в националната и европейската политика в областта на спорта. В рамките на Европейския съюз са приети различни документи, които насърчават държавите да развиват политики, които отчитат връзката между образованието и спорта (напр. Заключения на Съвета на ЕС относно двойната кариера на спортистите, Насоки на Европейския съюз относно двойната кариера в спорта, изготвени от експертната група „Образование и обучение в спорта“ към Европейската комисия и др.)

По своята същност съгласно дефиницията, възприета в Европейския съюз двойната кариера в спорта е възможността за успешно съвместяване на спортна кариера за върхови постижения в комбинация с образованието и/или работа, както и с други области, които са от значение в различните етапи на живота.

Спортистите често са изправени пред предизвикателството да съчетават спортната си кариера с образованието и реализацията на пазара на труда. Фокусът им е насочен към постигане на високи спортни резултати. Необходимостта от всекидневни целенасочени тренировки, заемащи голяма част от ежедневието им, ги поставят в неравностойно положение по отношение на придобиването на образование, квалификация и успешна реализация на пазара на труда в сравнение с техни връстници.

Отдавайки значителна част от личното си време на спорта, те не могат да отговорят на изискванията на образователната система и това ги прави неконкурентни на пазара на труда. Преходът от спорта към пазара на труда поставя повишени изисквания към образователната квалификация на спортистите.

В тази връзка предлагаме да бъдат взети под внимание следните дейности, които могат да бъдат отразени по подходящ начин в Приоритет 3:

- **Кариерно ориентиране, предоставяне на възможности за обучение, квалификация и преквалификация на**

		<p>спортистите, с цел повишаване на конкурентоспособността им и ефективния преход от спорта към пазара на труда.</p> <p>– Насърчаване на бизнеса чрез определени стимули за наемане на спортисти и треньори, които са участвали в специализирани обучения и програми за двойна кариера, провеждани от висши училища.</p> <p>С оглед гореизложеното считаме, че Министерството на младежта и спорта също следва да бъде включено в целевите групи по Приоритет 3, предвид че съгласно Закона за физическото възпитание и спорта министърът на младежта и спорта отговаря за провеждането на политиката за създаване на условия за кариерно развитие на спортистите.</p>	
12.	<p>Министерство на младежта и спорта</p> <p>Илиана Христова /резервен член/</p>	<p>Ново предложение:</p> <p>Министерството на младежта и спорта предлага възможността за развитие на двойната кариера на спортистите да бъде включена по приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“ в проекта на „Програма за образование“ за програмен период 2021-2027 г., т.к. по този приоритет ще бъдат подкрепяни дейности за развитие на дуалната система на обучение и прехода към дуално образование във висшето образование.</p> <p>Задържането в образователната система, както и постиженията в образованието не следва да бъдат в пряка зависимост от социалния, икономическия и културния статус на гражданите. Ключово е да се гарантира, че системата на формалното образование повишава способностите на всеки човек и възможностите му за възходяща социална мобилност.</p> <p>Спортистите имат ограничено време за подготовка, което ги поставя в неравностойно положение. Именно възможностите им за кариерно развитие не следва да се ограничават само до спорта, но за успешната им професионална реализация необходимо е да имат не само успешна спортна кариера, но и съответното ниво на формално образование.</p>	<p>Предложенията не се приемат. В Приоритет 1 на програмата са включени дейности за развиване на физическите качества и умения на учениците, чрез осигуряване провеждането на тренировъчни занимания по видове спорт и на спортни дейности в училищата, осигуряване и реализиране на спортни дейности в рамките на целодневното обучение на учениците в началния етап на основното образование, сформирани на училищни спортни отбори по видове спорт и групи за спортни дейности, създаване на ефективни партньорства на училищата със спортните клубове, вкл. чрез осигуряване на треньори по вид спорт.</p>

Важно е да се създадат адаптирани пътища за развитие в условията на съответни рамки, за да могат спортистите да съчетават спортната си дейност с образованието. В това отношение полезни могат да бъдат адаптираните академични цикли, индивидуалните курсове на обучение, дистанционното и електронното обучение, допълнителното индивидуално наставничество и гъвкавостта във връзка с изпитните сесии. От ключово значение е разработването на програми за квалификации в сектора на спорта за спортисти въз основа на поощряване на връзките между доставчиците на образование и спортните организации.

Спортистите имат сериозен принос към образа на спорта и физическите занимания, носители са на положителни ценности в обществото като почтеност и усърдна работа в името на дадено постижение и служат като модели за привличането на млади спортисти. Те са и важни представители на своите държави на произход. В този контекст всички спортни организации и правителства са отговорни да се даде възможност на спортистите да упражняват успешно двойна кариера, като по този начин се гарантира, че те не са поставени в неизгодно положение след приключването на спортната им кариера.

За да се състезават на високо равнище, значителен брой спортисти са принудени да допълват средствата за финансиране на спортната си дейност, често посредством подкрепа от страна на семейството, студентски заеми или заетост на пълен или непълен работен ден. Спортът губи някои от тези спортисти, тъй като за тях е трудно да съчетават спортната си кариера с образование и/или работа.

С оглед на гореизложеното Министерството на младежта и спорта предлага следните дейности да бъдат включени в Приоритет 3 и да се изпълняват съобразно насоките на ЕС относно двойната кариера на спортистите, както и най-добрите европейски и световни практики, отчитайки националните специфики на Република България:

1. Създаване на възможности за формално образование за спортистите, които поради заетостта си в спорта имат

В Приоритет 2 на програмата е предвидена и подкрепа за ученици с изяви дарби и таланти. Съгласно действащата нормативна уредба в тях попадат и ученици с високи постижения в областта на спорта.

Приоритет 3 е насочен към усвояване на практически умения на учениците обучавани в ПОО за адекватна реализация на пазара на труда. Съгласно ЗПОО спортните училища са част от институциите в системата на професионалното образование и обучение. В тази връзка те попадат в обхвата на съществуващите дейностите по Приоритет 3.

Съгласно действащата нормативна уредба са създадени възможности за формално образование на спортистите посредством индивидуално, дистанционно, задочно и т.н. обучение.

С оглед на демаркацията и допълняемостта и избягване на двойно финансиране предложенията за двойна кариера, квалификация и преквалификация на спортистите попадат в обхвата на мерките по ПРЧР за подобряване достъпа до пазара на труда и достъпа до трудова заетост за младежи, неактивни, безработни.

		<p>ограничено време за своето образование. Ключово е спортистите да не попадат в категорията на младите хора NEET, т. е. които не работят и не участват в образование или обучение. Включването и задържането на спортистите в системата на формалното образование е ключово за това те да придобият нужната квалификация или и преквалификация, с цел да повишат конкурентоспособността си и да осъществят ефективен преход от спорта към пазара на труда.</p> <p>2. Осъществяване на кариерно ориентиране на спортистите, чрез специални събития (семинари, конференции, работни срещи, прояви с цел създаване на контакти, трудови борси) за спортисти, на които да се подчертава значението на двойната кариера и да им се предоставя информация за наличните услуги и подкрепа за намиране на работа. Важно е да се предприемат мерки за преодоляване на неблагоприятното положение, в което могат да се намират спортистите поради нередовното си участие на пазара на труда и да им се предоставят насоки и подкрепа, когато се оттеглят от спортна дейност, за да могат да се подготвят, да започнат и да развият кариера на пазара на труда като цяло след завършването на спортната си кариера.</p> <p>3. Насърчаване на бизнеса чрез съответните стимули за наемане на спортисти и треньори, които са участвали в специализирани обучения и програми за двойна кариера, провеждани от висши учебни заведения.</p>	
13.	<p>Асоциация на индустриалния капитал в България</p> <p>Росица Стелиянова /резервен член/</p>	<p>Във връзка с проведената днес дискуссионна среща на ТРГ за разработване на „Програма за образование“ представям на Вашето внимание коментари от името на АИКБ:</p> <p>1. На стр. 8 от т. 1 „Програмна стратегия“ е посочено като основно предизвикателство – „недостатъчно ефективно сътрудничество със социално -икономическите партньори“. Предполагаме, че този текст е привнесен от проекта на Стратегията за образование, която все още няма окончателен вид. По време на нейното обсъждане ние представихме наше становище за пормяна на този текст. В тази връзка</p>	<p>1. Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.</p>

апелираме към същото и в текста на Програма за образование. Предлагаме текстът да придобие следната редакция: **„Основните предизвикателства пред ПОО в България традиционно са свързани с: необходимостта от още по-тясно сътрудничество със социално-икономическите партньори; все още недостатъчната популярност на професионалното образование;.....“**.

Мотивите ни за това следните:

През последните три години екипът на МОН създаде много ефективни механизми и формати за тясно сътрудничество със социалните партньори. Това даде и по-голяма увереност на работодателите да се включват в различни кампании за популяризиране на ПОО. Благодарение на това интересът към ПОО за този период по данни на МОН се е повишил с повече от 10 пр.п., като България е напред в класацията по този показател. Въпреки това, социалните партньори не намериха място в настоящата ОП НОИР, въпреки много срещи и консултации. А от друга страна сме на етап, когато участието ни е важно за устойчивост на мерките. Предстои да се включим и в подготовката на учебно съдържание, това са насоки от последния Консултативен съвет по ПОО към Министъра на образованието и науката. Затова считаме, че предложения текст би бил коректен.

2. По време на дискусиата поставих въпроса за прецизиране на текста касаещ изброяване на целевите групи по Приоритет 3, в който е записано „представители на бизнеса“. Предлагаме вместо него да се използва текста от Приоритет 2, който е по-коректен.

Мотивите ни за това са, че от една страна пазарната приложимост на научните изследвания е свързано с реалното производство и нуждите на работодателите - предприятията, а от друга към нас като асоциация се обърнаха два от одобрените Центрове за върхови постижения, като помолиха да организираме тематични срещи с нейни членове за обсъждане именно на подобни идеи. Ние продължаваме да съдействаме на тези центрове с идеи и опосредяване на контактите им с конкретни работодатели, както и разпространение на постигнатите резултати от проектите сред нашите членове, подкрепа на

2. Предложението е прието и отразено в проекта на програмата.

		<p>партньорства и пр. В този контекст считам, че НПРО имат своето място и в този приоритет, а конкретното им участие винаги може да бъде въпрос на последващи дискусии.</p> <p>3. Третият въпрос, който поставих беше насочен към мястото на новата Държавна агенция за научни изследвания и иновации в новата програма и дали се предвижда подкрепа за нейни дейности, особено в контекста на програма Хоризонт, т.е тя до известна степен очаква ли се да действа като конкретен бенефициент?</p>	<p>3. Предложението не е актуално към последната версия на Програмата за образование. С РМС № 712 от 6 октомври 2020 г. Държавната агенция за научни изследвания и иновации е определена за управляващ орган на Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация (ПНИИДИТ). Очаква се дейностите, свързани с допълняемост в областта на научните изследвания да бъде в обхвата на ПНИИДИТ.</p>
<p>14.</p>	<p>Център за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства</p> <p>Мануела Радева /титуляр/</p>	<p>Във връзка с организираната дискуссионна среща на тематична работна група за разработване на „Програма за образование“ 2021-2027 г., състояла се на 01.10.2020 г. в рамките на писмена процедура за несплъсствено вземане на решение и в съответствие с функционалните компетентности на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) Ви изпращаме предложение относно допълване на нови операции към ЦП „По социална Европа „ЕСФ+, Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“, СП V „Насърчаване на равния достъп и завършване на качествено и приобщаващо образование“.</p> <p>Безспорно новата формулировка на Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“, СП V „Насърчаване на равния достъп и завършване на качествено и приобщаващо образование“ по съдържание предопределя и гарантира реализиране на процесите на включващо образование и процеса на образователна интеграция. По съдържание тези процеси имат общи характеристики,</p>	<p>Приема се по принцип. Всички предложени дейности в Приоритет 1 са насочени към осигуряване на достъп до образование, образователна интеграция и реинтеграция.</p> <p>Всички предложени дейности дублират вече включени такива в Приоритет 1.</p> <p>Следва да се има предвид, че второстепенните разпоредители с бюджет на МОН са включени сред целевите групи в специфична цел V на приоритет 1.</p>

които са взаимно допълващи се, но по същество имат и съществени специфични разлики. Общото между двата процеса е целта за включване в обща среда, но приобщаващото образование е процес с по – силна насоченост и с по-ефективно въздействие върху децата и учениците с установени специфични образователни потребности.

Необходимо е ясно да се разграничим, че децата и учениците, които са носители на различни етнокултурни характеристики (деца и ученици от етническите малцинства), не могат да се причислят и не попадат в групата на деца и ученици с установени специални образователни потребности. Процеса на диагностициране на групите със специални образователни потребности не съдържа в себе си като диагностициращ критерии наличието на специфични етнокултурни характеристики. В потвърждение на казаното цитирам Резолюция на Европейския парламент от 17.09.2020 г. стр. 3/12 буква М „... като се има предвид, че дискриминационната погрешна теза диагноза на много ромски деца като деца със специални образователни потребности води до несъразмерно голям брой ромски деца, посещаващи училища за деца със увреждания, като те биват отделяни от основната училищна система и често получават по – нискокачествено образование.....“. Именно поради тези факти България е обособила политиката на образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства като отделна политика, чрез приемане и утвърждаване на стратегическия документ Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020 г.), План за изпълнението на Стратегията и Програма за дейността на ЦОИДЕУМ 2019 – 2021, приета и утвърдена с Решение на Министерски съвет № 521 от 29.08.2019 г. Образователната интеграция е институционален процес, при който образователни субекти, носители на етнокултурни специфики, си взаимодействат в единна образователна среда, като в процеса на обучение и възпитание формират интеркултурни компетентности и споделени граждански ценности, запазвайки своята етнокултурна идентичност и получавайки равни възможности за социална реализация.

Видно от предложените операции, по Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“ преобладават насочените към процеса на приобщаване, което не означава, че дейностите заложи за реализирането им гарантират и ефективен процес на образователна интеграция на децата и учениците с различни етнокултурни специфики, т.е. децата и учениците от етническите малцинства. В планираните към момента операции липсва стратегическа такава, която да предвижда ясни и конкретни дейности, насочени към последващото задържане и ефективна реинтеграция на децата и учениците от етническите малцинства, върнати и обхванати от образователната система в резултат на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Мотивите за предложението ни са:

- Осигуряване на синергия между действащите национални механизми, в изпълнение на националните политики и новите инструменти за финансиране;
- Осигуряване на системно надграждащо въздействие с целенасочена и съобразена с потребностите образователна и социална подкрепа за ефективна образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в уязвимо положение.

В тази връзка, с цел по – ефективното приложение на процеса на образователна интеграция в рамките на Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“, СП V „Насърчаване на равния достъп и завършване на качествено и приобщаващо образование“, предлагаме да се обособи и включи по приоритета **нова Стратегическа операция „Интегрирани дейности за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства в уязвимо положение за ефективен процес на включване, задържане и реинтеграция в образователната система“.**

За реализиране на операцията предлагаме следните дейности:

1. Дейности за подобряване на образователните резултати на деца и ученици от етническите малцинства, върнати в образователната система и осигуряване на условия за ефективна реинтеграция в образователната система.
2. Дейности за осигуряване на допълнителна образователна и социална подкрепа за деца и ученици от етническите малцинства в уязвимо положение, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на образователната система.
3. Дейности за пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства, чрез съвместното участие на децата, учениците и родителите от етническите малцинства и такива от мнозинството в дейности с образователен и културен характер, включително и реализиране на наставнически дейности.
4. Съвместни дейности между деца и ученици от сегрегирани и такива от несегрегирани образователни институции с елементи на гражданско образование, насочени към усвояване на социални знания за откриване и култивиране на собственото „АЗ“, формиране на чувство за идентичност и национално самосъзнание и толерантно отношение към индивидуалните и културните различия.

Във връзка с наличието на процеса на образователна интеграция като елемент в съдържанието на Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“, считаме, че е необходимо разширяване на целевите групи по СП V и СП VIII чрез включване и допълване към съществуващите и целевата група „децата и учениците от етническите малцинства“, както и съответното обособяване на индикатор „деца и ученици от етническите малцинства“. Настоящото предложение мотивираме с Резолюцията на Европейския парламент от 17.09.2020 г. в раздел „Събиране на дезагрегирани данни“, където в т. 8 се посочва „... необходимостта от и систематично събиране на надеждни, разбити съобразно етническия произход и пол данни, за предоставяне на

		<p>информация за анализ на потребностите и контекста, подпомагане на определянето на цели и показатели на въздействието, за да се гарантира най-добрия резултат по отношение на съчетаването на нуждите с планирането и бюджетирането както на национално, така и на равнище ЕС ...“</p>	
<p>15.</p>	<p>Група организации, работещи в сферата на образованието, науката и културата</p> <p>Нели Колева – Фондация „Заедно в час“ /титуляр/</p>	<p>Фондация „Заедно в час“ приветства предложените в Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“ операции. Убедени сме, че и четирите приоритета (Въвеждане на компетентностния модел, чрез модернизиране на учебните програми и съдържание; Подкрепа за таланти деца и ученици с изяви дарби; Дигитална трансформация на училищното образование; Подкрепа за иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни детски градини и училища) са от решаващо значение за подобряване на цялостното състояние на училищното образование в страната и преодоляване на пропастта в постиженията на учениците. Вярваме обаче, че тези приоритети биха били постигнати по-успешно, ако обърнем специфично внимание на привличането, подбора и подкрепата на човешкия ресурс - учителите, които ще осъществяват тези стратегически приоритети. Проектът на ПО предвижда хоризонтална цел, свързана с продължаващата квалификация на преподавателите. Предложението ни е тя да бъде подсилена от допълнителна Операция 5 към приоритет 2 със специфичен фокус върху привличането и осигуряване на достъпа на високо квалифициран човешки ресурс към преподавателската професия. Формулировката да бъде както следва: Операция 5: Дейности в подкрепа утвърждаването на алтернативен достъп към учителската професия</p> <p>Обосновка на предложението</p> <p>Практиката на „Заедно в час“ показва, че все по-висок брой успешни специалисти със завършено висше образование от различни сфери имат желание да приложат своя опит в образователната система и да работят като учители. Често те имат опит и умения именно в областите, в които се отчитат слабости на образователната система (в т.ч. цитираните в Проекта на ПО ниски нива на умения за използване</p>	<p>Предложението се приема. Съществено предизвикателство пред реформите във образованието е недостига на учители. В тази връзка предложените дейности за достъп до учителската професия ще отговорят адекватно на нуждите на образователната система.</p>

на ИКТ от преподавателите (23%), ниски нива на доверие на учителите в собствените цифрови умения, ниски нива на подготовка на персонала в образователната система – 118 място в света). Между октомври 2019 и март 2020, над 2700 специалисти от редица области кандидатстваха през Програма „Нов път в преподаването” на „Заедно в час” за възможността да работят с ученици в неравностойно положение, с ниски образователни резултати и в риск от отпадане. Привличането към образователната система на специалисти, които вече притежават компетентностите, които трябва да развиват у учениците (например умения за използване на ИКТ, цифрови умения, нагласа за въвеждане и реализиране на иновации) би довело до по-добри краткосрочни резултати и по-устойчиви дългосрочни резултати от настоящите операции по Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“. Успешните и опитни специалисти обаче не могат да си позволят да посветят нови от две до четири години от живота си в придобиване на професионална квалификация „учител“, преди да започнат работа, още повече че не са сигурни дали ще се справят в класната стая без допълнителна подкрепа. Ето защо подход, който позволява работа като учител в реална среда, с подкрепата на определен от училището наставник, след преминато интензивно въвеждащо обучение, комбинирано с едновременно провеждащо се обучение във висше учебно заведение за придобиване на педагогическа квалификация след завършено висше образование (допълнителна професионална квалификация или магистърска програма) би дал възможност. би дал възможност, от една страна, за справяне с недостига на учители по различни предмети, а от друга, би способствал мотивирани специалисти да осмислят, намерят по-бързо своето място в системата и да я обогатят с предишния си опит от пазара на труда. Подобна практика вече е пилотирана в малък мащаб през Национална програма Мотивирани учители, която функционира от 2019 година насам. Благодарение на нея около 150 души вече са поели своя път към класните стаи. Мащабът все още обаче е недостатъчен и Операция в рамките на Приоритет 2 би улеснило достъпа на необходимите подготвени специалисти, които да подпомогнат образователната система именно в областите и чрез създаването на

Центрове на валидиране на придобитите знания, умения и мотивация, които да подбират най-подготвените и мотивирани кандидати. Увереност в целесъобразността и потенциалния успех на Операцията ни дава и опитът, придобит през проект, финансиран по Ключова цел 3 (Подкрепа за иновативни политики в сферата на образованието) на Еразъм +. Между 2016 и 2019 Европейската комисия инвестира в проекта „Нов път за нови таланти в преподаването“ (NEWTT), чиято цел беше да отвори пътя към класните стаи за взискателно подбрани успешни и мотивирани специалисти-висшисти от различни професионални сфери в подкрепа на училища с ниски образователни резултати и работещи с уязвими общности. „Заедно в час“ беше водещ партньор в NEWTT и работи по него заедно с Министерството на образованието и науката и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Независимата оценка на резултатите от проекта се осъществи от Университет на Дуйсбург-Есен, Германия. Проектът е успешен и именно препоръките за национални и европейски политики за привличане, обучение, развитие и задържане на нови специалисти в системата на училищното образование залягат в основата на Национална програма „Мотивирани учители” на МОН.

По време на целия период на NEWTT регулярно се измерваха знанията, уменията и нагласите на участниците и се сравняваха с тези на контролна група от начинаещи учители, обучени посредством традиционните учебни програми за придобиване на учителска правоспособност. Заключениеята на екипа оценители подчертават, че:

1. Проектът е привлякъл успешни висшисти, завършващи студенти и професионалисти от различни сфери, с разнообразен академичен и професионален опит, които не биха постъпили в учителската професия чрез традиционни начини за обучение на учители. Основните мотиви за влизане в професията на участниците в иновативната обучителна програма са желанието за работа с деца и младежи и чувството за социална отговорност.
2. След края на двугодишната програма, която включва теоретична подготовка и преподаване в училище, участниците в иновативната пътека за достъп до училище в България притежават повече педагогически знания отколкото традиционно

		<p>обучените учители от контролната група. 3. Училищата са посрещнали добре новите учители. В тяхно лице са разпознали ценна подкрепа в справянето с нарастващите предизвикателства в класните стаи и в общностите, в които работят.</p> <p>4. Иновативна пътека за достъп до професията успешно е помогнала на училищата да посрещнат нуждите си в непривилегированите общности, в които работят, като им е дал достъп до компетентни и ангажирани учители с набор от познания. Вярваме, че утвърждаването на алтернативен достъп до учителската професия чрез механизмите на ПО 2021-2027 ще бъде прецедент за приемственост и устойчивост на ключова политика в сферата на образованието, който може да служи за пример на цяла Европа. Иновативна политика, стартирана и оценена положително през Ключова дейност 3 на програма Еразъм+, подкрепена през Национална програма на МОН и продължена през механизмите на ESF+ би била пример не само на национално, но и на европейско ниво, за надграждане и успешно оползотворяване на възможностите и финансовите инструменти, които членството в ЕС предоставя.</p>	
--	--	---	--